
**ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ
ΚΟΙΝΗΣ ΕΠΟΠΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΟΛ**

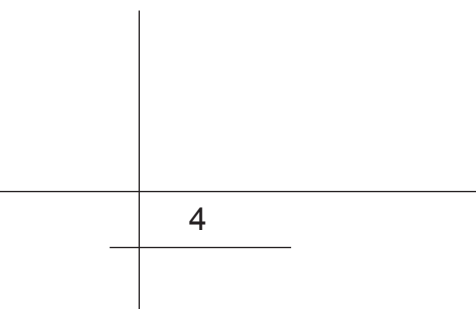
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2002 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2004

Η Ευρωπόλ και η Κοινή Εποπτική Αρχή

Η Ευρωπόλ είναι ο οργανισμός που ιδρύθηκε για να συνδράμει τα κράτη μέλη της ΕΕ στην πρόληψη και καταπολέμηση σοβαρών μορφών διεθνούς εγκληματικότητας, μόνο στην περίπτωση που η συγκεκριμένη εγκληματική πράξη συνδέεται με δομή οργανωμένου εγκλήματος και θίγει δύο τουλάχιστον κράτη μέλη. Σε πρακτικό επίπεδο, κύριο καθήκον της Ευρωπόλ είναι η διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και η παροχή αναλυτικών υπηρεσιών εμπειρογνωμοσύνης.

Δεδομένου ότι η Ευρωπόλ χειρίζεται μεγάλο όγκο ευαίσθητων πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα, η σύμβαση Ευρωπόλ περιέχει διάφορες διατάξεις που απαιτούν από αυτήν να λαμβάνει υπόψη τα δικαιώματα του ατόμου όταν κάνει χρήση των πληροφοριών αυτών. Η σύμβαση προβλέπει επίσης την ίδρυση της Κοινής Εποπτικής Αρχής – μιας ανεξάρτητης αρχής επιφορτισμένης με τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της Ευρωπόλ προς τις βασικές αρχές της προστασίας δεδομένων.

Προκειμένου να ενισχύσει τη διαφάνεια, η σύμβαση Ευρωπόλ απαιτεί από την Κοινή Εποπτική Αρχή να δημοσιεύει κατά τακτά χρονικά διαστήματα έκθεση των δραστηριοτήτων της. Το ανά χείρας έγγραφο αποτελεί τη δεύτερη έκθεση δραστηριοτήτων της Κοινής Εποπτικής Αρχής.

Περιεχόμενα

Η Ευρωπόλ και η Κοινή Εποπτική Αρχή	3
Πρόλογος	6
Κεφάλαιο I	7
Εισαγωγή	7
Η Ευρωπόλ & οι ΗΠΑ	7
Τροποποίηση της σύμβασης Ευρωπόλ: Περίοδοι διατήρησης δεδομένων	9
Συνεργασία για την προώθηση της προστασίας δεδομένων	11
Κεφάλαιο II	13
Μέρος Α – Εποπτικό έργο	13
1. Επιθεώρηση της Ευρωπόλ	13
2. Ευρωπόλ – Ένας υποστηρικτικός ρόλος	16
3. Σύσταση αρχείων δεδομένων προς ανάλυση	18
4. Συμφωνίες με τρίτα κράτη/οργανισμούς	19
5. Δικαιώματα	20
Μέρος Β – Διαχείριση της Κοινής Εποπτικής Αρχής	20
1. Προετοιμασία για τη διεύρυνση	21
2. Διαφάνεια	22
Κεφάλαιο III	23
Επιτροπή προσφυγών	23
1. Περίληψη της προσφυγής του κ. Υ	23
2. Περίληψη της προσφυγής του κ. Ζ	26
Κεφάλαιο IV	28
Τα τελευταία δύο έτη	28
Το μέλλον	29
Στόχοι για τα δύο προσεχή έτη	30

Πρόλογος

Έχω την τιμή να σας παρουσιάσω τη δεύτερη έκθεση δραστηριοτήτων της Κοινής Εποπτικής Αρχής της Ευρώπης (ΚΕΑ). Η έκθεση καλύπτει την περίοδο μεταξύ Νοεμβρίου 2002 και Οκτωβρίου 2004 και παρουσιάζει τα πεπραγμένα της ΚΕΑ υπό την προεδρία του Klaus Kalk. Εκ μέρους όλων των συνεργατών μου στην ΚΕΑ, θα ήθελα να αποτίσω φόρο τιμής στον κ. Kalk για την αφοσίωσή του στην αποστολή μας και τη σαφή στράτευσή του υπέρ της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του θεμελιώδους δικαιώματος της προστασίας δεδομένων. Γνωρίζω, επίσης, ότι τα επιτεύγματα της Αρχής αυτής οφείλονται στην αφοσίωση και τον ενθουσιασμό των δύο προέδρων της επιτροπής προσφυγών για το ίδιο χρονικό διάστημα, κυρίων Mario Vargas Gomes και Giuseppe Busia, καθώς και στις συνδυασμένες προσπάθειες όλων των μελών της ΚΕΑ και της γραμματείας της.

Η έκθεση πραγματοποιεί επακριβή επισκόπηση των βασικών θεμάτων με τα οποία ασχολήθηκε η ΚΕΑ, σε μια περίοδο που σηματοδοτήθηκε από τα τραγικά γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ και τα επακόλουθα μέτρα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, και, προσφάτως, από τις βομβιστικές επιθέσεις στη Μαδρίτη, στις 11 Μαρτίου 2004. Σε όλες τις γνωμοδοτήσεις και τις δράσεις της, η ΚΕΑ έχει αποδείξει ότι η καταπολέμηση της διεθνούς τρομοκρατίας και του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος είναι μια κοινή επιδίωξη, απολύτως εφικτή, η οποία συνάδει πλήρως με τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων του ατόμου.

Τέλος, μετά τη συμπερίληψη της προστασίας δεδομένων, ως θεμελιώδους δικαιώματος, στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο σχέδιο της Συνταγματικής Συνθήκης, και ενόψει της συνεχιζόμενης σύγκλισης των κοινοτικών πυλώνων, καθίσταται ολοένα και πιο προφανές ότι ο τομέας της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας απαιτεί τη θέσπιση ενός σαφούς και συγκεκριμένου συνόλου κανόνων για την προστασία δεδομένων, σε συνδυασμό με την παροχή ανεξάρτητων συμβουλών και εναρμονισμένης εποπτείας. Οι διάφορες πρωτοβουλίες που έχουν ως αντικείμενο το ζήτημα αυτό πρόκειται να τεθούν υπό εξέταση κατά τους προσεχείς μήνες. Η ΚΕΑ σκοπεύει να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τις εξελίξεις, παρέχοντας βοήθεια και συμβουλές, με απώτερο στόχο να διασφαλίσει τη μετουσίωση των προτεινόμενων αλλαγών σε ένα πρακτικό πλαίσιο, διαφυλάσσοντας ταυτόχρονα τον σεβασμό των δικαιωμάτων και των αξιών προστασίας δεδομένων.

Emilio Aced Fález
Πρόεδρος

Κεφάλαιο I

Εισαγωγή

Από τότε που η Συνθήκη του Άμστερνταμ δέσμευσε τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν έναν «χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης», ένας από τους βασικούς στόχους της ΕΕ είναι η βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου. Πολύ συχνά, η συνεργασία αυτή εμπεριέχει την ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Οι πρόσφατες απεχθείς τρομοκρατικές ενέργειες έδωσαν νέα ώθηση στην προσπάθεια για στενότερη συνεργασία, ενώ τα κράτη μέλη -πεπεισμένα πλέον για την ανάγκη συνεργασίας στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας- επαναξιολόγησαν τα μέτρα που προβλέπει η ΕΕ για τη διαφύλαξη της ασφάλειας.

Το παρόν εισαγωγικό κεφάλαιο παραθέτει τους τρόπους με τους οποίους ανταποκρίθηκε η Κοινή Εποπτική Αρχή της Ευρωπόλ σε ορισμένες από τις αλλαγές που έλαβαν χώρα στον συγκεκριμένο τομέα, εστιάζοντας ειδικότερα σε δύο εξελίξεις: η πρώτη αποτελεί απόρροια μιας απόφασης του διευθυντή της Ευρωπόλ, ενώ η δεύτερη επακολούθησε μιας πρωτοβουλίας επικαιροποίησης των διατάξεων της σύμβασης Ευρωπόλ.

Η Ευρωπόλ & οι ΗΠΑ

Σύντομα μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες τον Σεπτέμβριο του 2001, ο διευθυντής της Ευρωπόλ έλαβε την απόφαση να επιτρέψει τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Ευρωπόλ στις ΗΠΑ.

Οι κανόνες που διέπουν τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Ευρωπόλ σε τρίτα κράτη προβλέπουν, υπό κανονικές συνθήκες, τη σύναψη επίσημης συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπόλ και του εν λόγω κράτους. Οι συμφωνίες αυτές ορίζουν διατάξεις σχετικά με τις κατηγορίες των προς διαβίβαση δεδομένων και τους σκοπούς για τους οποίους πρόκειται αυτά να χρησιμοποιηθούν. Συμφωνία μπορεί να συναφθεί μόνον αφότου ληφθεί η γνωμοδότηση της Κοινής Εποπτικής Αρχής (ΚΕΑ).

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ωστόσο, ο διευθυντής της Ευρωπόλ μπορεί να παρακάμψει τη διαδικασία και να επιτρέψει τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα χωρίς προηγούμενη συμφωνία, εφόσον εκτιμά ότι κάτι τέτοιο κρίνεται απολύτως απαραίτητο για

τη διαφύλαξη των βασικών συμφερόντων των κρατών μελών ή για την αποσόβηση άμεσου κινδύνου.

Εις απάντηση της απόφασης του διευθυντή, η ΚΕΑ κατάρτισε γνωμοδότηση στην οποία επεσήμανε ότι μόνο η σύναψη επίσημης συμφωνίας παρέχει ικανοποιητική νομική βάση για την εδραίωση μακροπρόθεσμης συνεργασίας μεταξύ της Ευρώπης και των ΗΠΑ, και ότι η εν λόγω απόφαση δεν ισοδυναμούσε, επ' ουδενί, με επ'αόριστον εξουσιοδότηση για τη διαβίβαση δεδομένων στις ΗΠΑ.

Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ της Ευρώπης και των ΗΠΑ, αμφότερα τα μέρη έθιξαν ορισμένα σημαντικά σημεία στα οποία περιλαμβάνονταν οι σκοποί για τους οποίους μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα δεδομένα και η παρακολούθηση της εφαρμογής της συμφωνίας.

Στη γνωμοδότησή της σχετικά με το σχέδιο συμφωνίας, η ΚΕΑ αναγνώρισε ότι ήταν «επιτακτική» η ανάγκη για βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρώπης στην καταπολέμηση σοβαρών μορφών εγκληματικότητας και, επισημαίνοντας τη σημαντική πρόοδο που σημειώθηκε κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, κατέληξε ότι το Συμβούλιο ήταν πλέον σε θέση να επιτρέψει στον διευθυντή της Ευρώπης να οριστικοποιήσει τη συμφωνία.

Εντούτοις, η ΚΕΑ έδωσε έμφαση στο γεγονός ότι «δεδομένης της νομοθεσίας και των κανονισμών που ισχύουν στις ΗΠΑ σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», θα πρέπει να εφαρμοστούν αποτελεσματικά μέτρα παρακολούθησης προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση αμφοτέρων των μερών προς τις διατάξεις της συμφωνίας.

Πώς παρακολουθεί η ΚΕΑ τη συμφωνία μεταξύ Ευρώπης & ΗΠΑ;

Από την υπογραφή της συμφωνίας, η ΚΕΑ:

- ◆ Έχει συνάψει δεσμούς με τον αρμόδιο για θέματα ιδιωτικής ζωής αξιωματούχο (Chief Privacy Officer) του αμερικανικού υπουργείου εσωτερικής ασφάλειας. Ο τελευταίος είναι επιφορτισμένος με τη διασφάλιση της συμμόρφωσης του υπουργείου με τις διατάξεις της συμφωνίας και με άλλα σχετικά μέτρα που αφορούν την ιδιωτική ζωή. Τον Μάρτιο του 2004, ο αναπληρωτής Chief Privacy Officer συμμετείχε σε συνεδρίαση της ΚΕΑ προκειμένου να ενημερώσει τα μέλη της σχετικά με την ισχύουσα αμερικανική νομοθεσία περί ιδιωτικής ζωής. Στο πλαίσιο της συνεδρίασης αυτής, δόθηκε στα μέλη της ΚΕΑ η ευκαιρία να του απευθύνουν ερωτήσεις σχετικά με το ποια είναι επακριβώς τα καθήκοντά του Chief Privacy Officer. Η ΚΕΑ επιθυμεί να επενδύσει μελλοντικά σε

αυτήν τη συνεργασία, υπό το σκεπτικό ότι αυτή θα της παράσχει τη δυνατότητα να εξακριβώνει την τύχη των δεδομένων που διαβιβάζονται στις ΗΠΑ στο πλαίσιο της συμφωνίας – καθώς και να διαπιστώνει σε ποιες ενέργειες προβαίνει η αμερικανική πλευρά προκειμένου να ελέγχει την ακρίβεια των δεδομένων που διαβιβάζονται στην Ευρώπη.

- ◆ Έχει παρακολουθήσει τις εξελίξεις. Στην αντίληψη της ΚΕΑ υπέπεσε το γεγονός ότι, κατόπιν αλλαγών που πραγματοποιήθηκαν στην αμερικανική νομοθεσία, το FBI δεν υποχρεούνταν πλέον να λαμβάνει ειδική μέριμνα ούτως ώστε να διασφαλίζει την ακρίβεια των δεδομένων που τηρούνται στο Εθνικό Κέντρο Εγκληματολογικών Πληροφοριών (National Crime Information Center), τη μεγαλύτερη βάση δεδομένων ποινικής δικαιοσύνης της χώρας. Η εξέλιξη αυτή έχει εγείρει προβληματισμούς, δεδομένου ότι το FBI αποτελεί μία εκ των ομοσπονδιακών αρχών που είναι εξουσιοδοτημένες να ανταλλάσσουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα με την Ευρώπη στο πλαίσιο της συμφωνίας. Η ΚΕΑ ζήτησε περαιτέρω πληροφορίες από την Ευρώπη, προκειμένου να εξακριβώσει το εάν η εξέλιξη αυτή θα μπορούσε να επηρεάσει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάζονται υπό τους όρους της συμφωνίας. Η ΚΕΑ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι μέχρι στιγμής δεν έχει λάβει απάντηση.

Η ΚΕΑ εμμένει στη δέσμευσή της για παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς τη συμφωνία. Από την υπογραφή της συμφωνίας, η πλειοψηφία των πληροφοριών που διαβιβάστηκαν μεταξύ των κοινοτικών και των αμερικανικών αρχών επιβολής του νόμου ανταλλάχθηκε στο πλαίσιο των υφιστάμενων διμερών συμφωνιών μεταξύ των ΗΠΑ και μεμονωμένων κρατών μελών. Δεδομένης, όμως, της αύξησης του όγκου των πληροφοριών που ανταλλάσσονται μεταξύ της Ευρώπης και των ΗΠΑ, οι μελλοντικές επιθεωρήσεις της πρώτης θα εστιαστούν στην εξέταση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που ανταλλάσσονται στο πλαίσιο της συμφωνίας, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση προς τις σχετικές διατάξεις. Επιπλέον, η ΚΕΑ θα επιδιώξει να συντονίσει την εποπτεία σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων των κρατών μελών και με τον Chief Privacy Officer του αμερικανικού υπουργείου εσωτερικής ασφάλειας.

Τροποποίηση της σύμβασης Ευρώπη: Περίοδοι διατήρησης δεδομένων

Το 2002, η δανική προεδρία της ΕΕ πρότεινε μια πρωτοβουλία τροποποίησης της σύμβασης Ευρώπη. Στη σχετική της γνωμοδότηση, η ΚΕΑ διατύπωσε παρατηρήσεις σχετικά με τις προτάσεις εκείνες που αφορούσαν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η

δανική προεδρία έλαβε υπόψη της τους προβληματισμούς της ΚΕΑ και πολλές προτάσεις τροποποιήθηκαν αναλόγως.

Το σχέδιο πρωτοκόλλου για την τροποποίηση της σύμβασης Ευρωπόλ, το οποίο δημοσιεύτηκε τον Δεκέμβριο του 2002, περιείχε μια πρόταση παράτασης της περιόδου διατήρησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα αρχεία δεδομένων προς ανάλυση της Ευρωπόλ. Το άρθρο 21 της σύμβασης Ευρωπόλ ορίζει ότι οι πληροφορίες προσωπικού χαρακτήρα που διατηρούνται σε αρχεία δεδομένων προς ανάλυση της Ευρωπόλ πρέπει να διαγράφονται μετά την παρέλευση τριών ετών, εφόσον κατά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα δεν έχουν προστεθεί περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το εν λόγω πρόσωπο. Το σχέδιο πρωτοκόλλου προέβλεπε την παράταση αυτής της περιόδου διατήρησης δεδομένων στα πέντε έτη.

Αρχικά, η ΚΕΑ έκρινε αδικαιολόγητη την παράταση της περιόδου διατήρησης δεδομένων. Εντούτοις, η Ευρωπόλ υποστήριξε ότι για ορισμένες μορφές εγκλημάτων – και ειδικότερα για την τρομοκρατία – απαιτούνται μεγαλύτερες περίοδοι διατήρησης των δεδομένων προς διευκόλυνση της διεξαγωγής αποτελεσματικής ανάλυσης.

Τον Φεβρουάριο του 2003, η ομάδα επιθεώρησης της ΚΕΑ εξέτασε διεξοδικά τα αρχεία δεδομένων προς ανάλυση της Ευρωπόλ και συμπέρανε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ήταν, όντως, απαραίτητη η ισχύς παρατεταμένων περιόδων διατήρησης δεδομένων. Παράλληλα, όμως, έκρινε ότι η ανάγκη διατήρησης ή όχι δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να διαπιστώνεται μέσω του ελέγχου της σκοπιμότητας ενός τέτοιου μέτρου και όχι μέσω της εφαρμογής αυστηρών προθεσμιών.

Υπό το πρίσμα αυτό, η ΚΕΑ πρότεινε την τροποποίηση της σύμβασης Ευρωπόλ, ούτως ώστε η περίοδος διατήρησης δεδομένων να αφορά το αρχείο δεδομένων και όχι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται σε αυτό. Η πρόταση τροποποίησης προέβλεπε επίσης την υποχρέωση της Ευρωπόλ να διαγράφει αρχεία δεδομένων προς ανάλυση μετά την παρέλευση τριών ετών, εκτός εάν, στην εκπνοή της τριετούς αυτής περιόδου, η Ευρωπόλ έκρινε *αυστηρά απαραίτητη* την περαιτέρω διατήρηση ενός συγκεκριμένου αρχείου. Στην περίπτωση αυτή, προβλεπόταν η περαιτέρω διατήρηση του αρχείου για τρία επιπλέον έτη.

Μολονότι η πρόταση παρείχε στην Ευρωπόλ τη δυνατότητα να προβαίνει σε ελέγχους σκοπιμότητας με την εκπνοή κάθε τριετούς περιόδου, η απόφαση περαιτέρω διατήρησης ενός αρχείου συνεπαγόταν για την Ευρωπόλ την υποχρέωση να επαναλάβει τη διαδικασία σύστασης αρχείου δεδομένων προς ανάλυση, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 10 της σύμβασης Ευρωπόλ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τόσο η ΚΕΑ όσο και το διοικητικό συμβούλιο θα ήταν σε θέση να εξετάσουν τη σκοπιμότητα της περαιτέρω διατήρησης ενός

συγκεκριμένου αρχείου. Αυτό θα τους επέτρεπε να ελέγχουν τη διαδικασία, εξαλείφοντας παράλληλα την πιθανότητα της περαιτέρω διατήρησης ενός αρχείου επ' αόριστον.

Διατυπώθηκε επίσης η πρόταση ότι η σύμβαση θα έπρεπε να εξακολουθήσει να προβλέπει την υποχρέωση της Ευρωπόλ να προβαίνει σε ετήσια επαλήθευση της σκοπιμότητας της περαιτέρω διατήρησης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε αρχεία δεδομένων προς ανάλυση, και αυτό προκειμένου να εξαλειφθεί η πιθανότητα άσκοπης διατήρησής τους. Επιπλέον, η πρόταση προέβλεπε τη δυνατότητα της ΚΕΑ να ζητεί από την ομάδα επιθεώρησης να εξετάζει, στο πλαίσιο των επιθεωρήσεών της, αρχεία υπό περαιτέρω διατήρηση.

Η τροποποίηση που προτάθηκε από την ΚΕΑ έγινε αποδεκτή και συμπεριελήφθη στην τελική εκδοχή του πρωτοκόλλου για την τροποποίηση της σύμβασης Ευρωπόλ.¹

Συνεργασία για την προώθηση της προστασίας δεδομένων

Πολυάριθμες είναι πλέον οι κοινοτικές πρωτοβουλίες που έχουν ως αντικείμενο τη συλλογή, διατήρηση ή ανταλλαγή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν τα μέτρα που επιτρέπουν την ανταλλαγή των δεδομένων που αφορούν επιβάτες αεροπορικών μεταφορών και οι προτάσεις περί παρακράτησης δεδομένων επικοινωνιών. Αυτές και άλλες εξελίξεις, όπως τα υποθετικά σενάρια περί μελλοντικής μετατροπής της Ευρωπόλ σε οργανισμό ερευνών, ενέχουν σημαντικές επιπτώσεις για τα δικαιώματα του ατόμου. Ως εκ τούτου, η Κοινή Εποπτική Αρχή έχει επιζητήσει να συνεργαστεί με άλλες αρχές προστασίας δεδομένων προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι φορείς χάραξης πολιτικής λαμβάνουν υπόψη τους προβληματισμούς σχετικά με την προστασία δεδομένων.

Εδώ και αρκετό καιρό, οι δραστηριότητες της ΚΕΑ εναρμονίζονται με αυτές των ομόλογών της αρχών, δηλαδή της κοινής εποπτικής αρχής του Σένγκεν και της κοινής εποπτικής αρχής των Οργανισμού Τελωνείων, οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την εποπτεία του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν και του τελωνειακού πληροφοριακού συστήματος αντίστοιχα. Και οι τρεις εποπτικές αρχές εξυπηρετούνται από την ίδια γραμματεία με έδρα τις Βρυξέλλες, ενώ στις προσπάθειες συντονισμού των δραστηριοτήτων τους συμπεριελήφθη η σύσταση ομάδας εργασίας απαρτιζόμενης από τεχνικούς εμπειρογνώμονες των εθνικών αρχών προστασίας δεδομένων. Η ομάδα αυτή, η οποία συστάθηκε με στόχο την παροχή τεχνικής υποστήριξης στις κοινές εποπτικές

¹ Πράξη του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2003 για την κατάρτιση πρωτοκόλλου που τροποποιεί τη σύμβαση για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Ευρωπόλ)

αρχές, επεξεργάζεται επί του παρόντος τη δημιουργία ενός πρότυπου εργαλείου για την επιθεώρηση των συστημάτων πληροφοριών του τρίτου πυλώνα.

Επιπλέον, με αφορή πρόσφατη πρόσκληση για την υποβολή στοιχείων σε επιτροπή επιλογής της Βουλής των Λόρδων, οι τρεις κοινές εποπτικές αρχές συγκάλεσαν κοινή συνεδρίαση, στην οποία συμμετείχαν και εκπρόσωποι της κοινής εποπτικής αρχής της Eurojust: Η συνεδρίαση κατέληξε στην υιοθέτηση κοινής γνώμης σχετικά με την προστασία των δεδομένων στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα. Στο προσεχές μέλλον, θα πραγματοποιηθούν και άλλες τέτοιες συνεδριάσεις, όπου οι κοινές εποπτικές αρχές θα έχουν τη δυνατότητα να συζητούν θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Είναι, ωστόσο, προφανές ότι πολλές νέες κοινοτικές πρωτοβουλίες με αντικείμενο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν εμπίπτουν στις συγκεκριμένες εντολές των κοινών εποπτικών αρχών. Πράγματι, υπάρχουν πρωτοβουλίες που δεν υπάγονται σαφώς σε κανέναν από τους παραδοσιακούς πυλώνες της ΕΕ.

Για τον λόγο αυτό, στη διάσκεψη των ευρωπαϊκών αρχών προστασίας δεδομένων που έλαβε χώρα το 2004 στο Ρότερνταμ, συμφωνήθηκε ότι οι εκπρόσωποι των αρχών προστασίας δεδομένων που ενεργούν σε κοινοτικό επίπεδο θα συναντώνται προκειμένου να συντονίζουν τις προσπάθειές τους. Η πρώτη συνάντηση αυτής της ομάδας «σχεδιασμού» πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2004, με τη συμμετοχή του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων, των προέδρων των κοινών εποπτικών αρχών και του προέδρου της Ομάδας εργασίας του άρθρου 29, η οποία συμβουλεύει την Επιτροπή σε θέματα προστασίας δεδομένων στο πλαίσιο του πρώτου πυλώνα.

Μια περαιτέρω εξέλιξη σημειώθηκε στη διάσκεψη των διεθνών αρχών προστασίας δεδομένων που έλαβε χώρα τον Σεπτέμβριο του 2004 στο Βρόκλαβ, όταν στο πλαίσιο μιας κλειστής συνεδρίασης των ευρωπαϊκών αρχών υιοθετήθηκε ένα ψήφισμα που καλούσε τα κοινοτικά θεσμικά όργανα να δημιουργήσουν ένα φόρουμ συζήτησης για τις κοινοτικές αρχές προστασίας δεδομένων. Αντικείμενο της συζήτησης θα είναι οι επιπτώσεις των εξελίξεων του τρίτου πυλώνα στον τομέα της προστασίας δεδομένων. Μέχρι τη δημιουργία αυτού του φόρουμ, οι εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο του τρίτου πυλώνα και δεν εμπίπτουν στην εντολή των κοινών εποπτικών αρχών θα εξετάζονται από ομάδα εργασίας των ευρωπαϊκών αρχών προστασίας δεδομένων.

Κεφάλαιο II

Μέρος Α – Εποπτικό έργο

1. Επιθεώρηση της Ευρωπόλ

Ένας από τους τρόπους με τους οποίους εκπληρώνει η Κοινή Εποπτική Αρχή τα γενικά καθήκοντά της είναι η διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων των δραστηριοτήτων της Ευρωπόλ.

Επιθεώρηση – Φεβρουάριος 2003

Τον Δεκέμβριο του 2002, η ομάδα επιθεώρησης της ΚΕΑ έλαβε από την τελευταία εντολή να εξετάσει τα αρχεία δεδομένων προς ανάλυση και τα συστήματα πληροφοριών της Ευρωπόλ, καθώς και το επίπεδο συμμόρφωσης προς τις επίσημες συμφωνίες μεταξύ της Ευρωπόλ και τρίτων κρατών.

Τον Φεβρουάριο του 2003, η ομάδα επιθεώρησης διενήργησε τριήμερη επιθεώρηση της Ευρωπόλ. Η τελική έκθεση, η οποία εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2003, αναγνώρισε μεν ότι το επίπεδο προστασίας δεδομένων στην Ευρωπόλ είχε βελτιωθεί σε σχέση με την πρώτη επιθεώρηση του 2000, εντόπισε ωστόσο ορισμένα προβλήματα στη διασφάλιση της ποιότητας των δεδομένων από την Ευρωπόλ. Αυτό οφειλόταν κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι η Ευρωπόλ βασίζεται αναγκαστικά στην ποιότητα των δεδομένων που λαμβάνει από τα κράτη μέλη. Ως εκ τούτου, η ΚΕΑ πρότεινε στις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων να επιληφθούν του προβλήματος σε εθνικό επίπεδο.

Κατόπιν των ελέγχων που διενεργήθηκαν κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης, η ομάδα επιθεώρησης συνήγαγε το γενικό συμπέρασμα ότι η Ευρωπόλ επεξεργαζόταν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με τις συναφείς διατάξεις περί προστασίας δεδομένων. Επεσήμανε, επίσης, ότι σε ορισμένους συγκεκριμένους τομείς, όπως ο έλεγχος λογαριασμών και η σύνταξη πρωτοκόλλων, η Ευρωπόλ είχε εφαρμόσει συστήματα προστασίας δεδομένων υψηλών προδιαγραφών.

Με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της συμμόρφωσης της Ευρωπόλ, διατυπώθηκε μια σειρά συστάσεων και τον Νοέμβριο του 2003 δόθηκε συνέχεια στην επιθεώρηση.

Επιθεωρήσεις – Στρατηγικοί στόχοι

Είναι προφανές ότι, με την αύξηση του όγκου των υπό επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ο ρόλος της Ευρωπόλ εξελίσσεται με μεγάλη ταχύτητα. Πεισισμένη ότι οι επιθεωρήσεις της Ευρωπόλ θα πρέπει να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις αυτές, η ΚΕΑ έθεσε το 2003 μια σειρά στόχων οι οποίοι θα λειτουργούν ως κατευθυντήριοι άξονες των μελλοντικών επιθεωρήσεων. Εν συντομία, αυτοί είναι οι εξής:

- ◆ οι επιθεωρήσεις της Ευρωπόλ θα πρέπει να πραγματοποιούνται σε ετήσια βάση.
- ◆ θα πρέπει να δίνεται περισσότερη έμφαση στην επιθεώρηση της ποιότητας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαθέτει η Ευρωπόλ και
- ◆ όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της επιθεώρησης, θα πρέπει να παραχωρείται μεγαλύτερη ευχέρεια στην ομάδα επιθεώρησης ώστε να έχει την ευελιξία να εξετάζει τομείς συγκεκριμένου ενδιαφέροντος όποτε συντρέχει περίπτωση.

Επιθεώρηση – Μάρτιος 2004

Υπό το πρίσμα αυτών των στόχων, η ΚΕΑ ενέκρινε μια περαιτέρω επιθεώρηση της Ευρωπόλ, τονίζοντας ότι αυτή θα έπρεπε να εστιαστεί στην ποιότητα των δεδομένων που επεξεργάζεται η Ευρωπόλ στα αρχεία προς ανάλυση.

Η τριήμερη επιθεώρηση ξεκίνησε στις 30 Μαρτίου του 2004. Η ομάδα επιθεώρησης είχε προηγουμένως επιλέξει έναν αριθμό αρχείων προς εξέταση. Για κάθε αρχείο, η ομάδα εξέτασε το κατά πόσο αυτό συμμορφωνόταν προς την αρχική εντολή σύστασης αρχείου, προκειμένου να διαπιστώσει εάν οι κατηγορίες των τηρούμενων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και τα κράτη μέλη που συμμετείχαν στην επεξεργασία του αρχείου ήταν αυτά που αναφέρονταν στην εντολή. Από κάθε αρχείο ελήφθησαν δείγματα δεδομένων η ποιότητα των οποίων υποβλήθηκε σε σύγκριση με την ποιότητα του εγγράφου πηγής.

Αν και διαπιστώθηκαν ορισμένες ανακρίβειες, η ποιότητα των αρχείων κρίθηκε στο σύνολό της ικανοποιητική – τουλάχιστον στον βαθμό που τα δεδομένα των αρχείων συνέπιπταν με τα δεδομένα που προήλθαν από τα κράτη μέλη. Εντούτοις, διαπιστώθηκε μια γενικότερη αδυναμία των κρατών μελών να αξιολογήσουν σωστά τα δεδομένα (έλεγχος της πηγής, αξιοπιστία κ.ο.κ.). Για ακόμη μία φορά, η ΚΕΑ τόνισε ότι η επίλυση του προβλήματος απαιτούσε τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπόλ.

Επισημάνθηκε, επίσης, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρχαν εμφανείς ανακολουθίες μεταξύ του τι προέβλεπε η εντολή σύστασης ενός συγκεκριμένου αρχείου και του τι συνέβη

στην πραγματικότητα. Για παράδειγμα, οι εντολές σύστασης δεν περιελάμβαναν πάντα πρόσφατα στοιχεία σχετικά με τα μέρη που συνεισέφεραν στο αρχείο, ενώ υπήρξαν περιπτώσεις στις οποίες ορισμένες μόνο κατηγορίες δεδομένων από αυτές που παρουσιάζονταν στην εντολή σύστασης υποβλήθηκαν σε επεξεργασία στο αρχείο. Η ομάδα συνέστησε στην Ευρωπόλ να επαναξιολογεί τα αρχεία δεδομένων προς ανάλυση μετά τη σύσταση και διατήρησή τους για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο (π.χ. έναν χρόνο), και αυτό προκειμένου να εξακριβώνει το είδος της συμβολής των συμμετεχόντων κρατών. Κατόπιν αυτού, η εντολή σύστασης θα έπρεπε, ενδεχομένως, να επικαιροποιείται προκειμένου να αντικατοπτρίζει τον πραγματικό βαθμό συμμετοχής.

Σύστημα Πληροφοριών της Ευρωπόλ

Όταν ιδρύθηκε η Ευρωπόλ, μία από τις βασικές της προτεραιότητες ήταν η δημιουργία ενός κοινοτικού συστήματος πληροφοριών, το οποίο θα περιείχε πληροφορίες σχετικά με πρόσωπα ύποπτα για εμπλοκή σε αξιόποινες πράξεις που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιοτήτων της Ευρωπόλ. Ένα από τα βασικά καθήκοντα της ΚΕΑ ήταν η παρακολούθηση του συστήματος πληροφοριών της Ευρωπόλ και η αξιολόγηση της συμμόρφωσής του προς τις διατάξεις σχετικά με την προστασία δεδομένων.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμη μια σύντομη ανασκόπηση της δημιουργίας του συστήματος καθώς και των προβλημάτων που ανέκυψαν κατά τη διάρκειά της.

Η διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης του συστήματος ξεκίνησε το 1996. Από νωρίς ανέκυψαν συμβατικά προβλήματα, στα οποία προστέθηκαν αργότερα οι απαιτήσεις για επέκταση των λειτουργιών του – για παράδειγμα αποφασίστηκε η επέκτασή του για την καταπολέμηση της παραχάραξης του ευρώ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πολλαπλών εκδόσεων του συστήματος. Το 2001 τέθηκε σε λειτουργία μια περιορισμένη έκδοση του συστήματος η οποία επέτρεπε την απαλλαγή της Ευρωπόλ από τα καθήκοντά της σε σχέση με το ευρώ.

Τα προβλήματα που ανέκυψαν πρόσφατα, με την κυκλοφορία της τελικής έκδοσης του συστήματος, παρουσιάζονται στην ετήσια έκθεση της Ευρωπόλ για το 2003:

«Η παράδοση του συστήματος πληροφοριών της Ευρωπόλ (EIS) . . . ήταν προγραμματισμένη για τον Φεβρουάριο του 2003. Παρ' όλα αυτά, η παράδοση δεν πραγματοποιήθηκε λόγω του ότι ο αριθμός των ανακουπτώντων προβλημάτων υπερέβη τις αρχικές εκτιμήσεις. . . . Το προϊόν όντως παραδόθηκε εντός της νέας προθεσμίας παράδοσης που είχε οριστεί για τον Ιούνιο, αλλά η ποιότητά του δεν πληρούσε τις προδιαγραφές.»

Μόλις η τελική έκδοση του συστήματος τεθεί σε λειτουργία στα κράτη μέλη (κάτι τέτοιο προβλέπεται να συμβεί πριν από τα τέλη του 2004), η ΚΕΑ σκοπεύει να συνεργαστεί με τις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων προκειμένου να παρακολουθεί από κοντά το σύστημα και να ελέγχει τη χρήση του. Επιπλέον, μεγάλο μέρος των μελλοντικών επιθεωρήσεων θα έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο την εξέταση του συστήματος προκειμένου να διασφαλίζεται η συμμόρφωσή του προς τις διατάξεις σχετικά με την προστασία δεδομένων.

2. Ευρωπόλ – Ένας υποστηρικτικός ρόλος

Εδώ και καιρό βρίσκεται σε εξέλιξη μια συζήτηση σχετικά με το ποια μορφή θα πρέπει να λάβουν οι υποστηρικτικές υπηρεσίες ανάλυσης που παρέχει η Ευρωπόλ στα κράτη μέλη. Το θέμα τέθηκε για πρώτη φορά με αφορμή μια διαπίστωση της ομάδας επιθεώρησης της ΚΕΑ.

ΕΣΚΜΥΕ/MSOPES

Κατά τη διάρκεια της πρώτης επιθεώρησης της Ευρωπόλ τον Νοέμβριο του 2000, η ομάδα επιθεώρησης διαπίστωσε ότι η Ευρωπόλ παρείχε υποστηρικτικές υπηρεσίες ανάλυσης σε έρευνες που διενεργούσαν τα κράτη μέλη. Τα σχέδια αυτά – γνωστά ως Επιχειρησιακά Σχέδια των Κρατών Μελών με την Υποστήριξη της Ευρωπόλ (ΕΣΚΜΥΕ/MSOPES) – προέβλεπαν τη δημιουργία αρχείων δεδομένων προς ανάλυση τα οποία βρίσκονταν υπό την αποκλειστική ευθύνη των κρατών μελών και όχι της Ευρωπόλ.

Αν και η Ευρωπόλ έχει το γενικό καθήκον να επικουρεί τις έρευνες που διενεργούνται στα κράτη μέλη, το άρθρο 10 της σύμβασης Ευρωπόλ καθορίζει τη διαδικασία που πρέπει να τηρείται κατά τη σύσταση ενός αρχείου δεδομένων προς ανάλυση στην Ευρωπόλ. Πέραν του ότι ορίζει τις κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που μπορούν να τηρούνται σε αυτά τα αρχεία, το εν λόγω άρθρο προβλέπει ότι ο διευθυντής της Ευρωπόλ παρέχει στην ΚΕΑ τη δυνατότητα να διατυπώνει παρατηρήσεις σχετικά με μια εντολή σύστασης νέου αρχείου δεδομένων προς ανάλυση. Όμως τα αρχεία ΕΣΚΜΥΕ δεν συστάθηκαν σύμφωνα με αυτήν τη διαδικασία. Η ΚΕΑ διευκρίνισε ότι η δημιουργία και η χρήση αρχείων δεδομένων προς ανάλυση στην Ευρωπόλ μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 10 της σύμβασης Ευρωπόλ και ότι, ως εκ τούτου, η δημιουργία αρχείων ΕΣΚΜΥΕ ερχόταν σε αντίθεση με τη σύμβαση αυτή. Λαμβάνοντας υπόψη τους προβληματισμούς της ΚΕΑ, το Συμβούλιο αποφάσισε να μην θεσπίσει νομική βάση για τα ΕΣΚΜΥΕ, με αποτέλεσμα τη διακοπή της δημιουργίας των σχετικών αρχείων στην Ευρωπόλ.

Κοινές ομάδες έρευνας

Η ΚΕΑ εξετάζει επί του παρόντος το επίπεδο της υποστήριξης ανάλυσης που παρέχεται από την Ευρωπόλ στο πλαίσιο μιας άλλης δομής. Η συνθήκη του Άμστερνταμ περιελάμβανε μια δέσμευση για τη σύσταση «κοινών ομάδων έρευνας» με την προοπτική αυτές να συνεπικουρούν τις κοινές έρευνες που διενεργούνται από δύο ή περισσότερα κράτη μέλη.

Μια απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου² θέσπισε κοινούς κανόνες για τις εν λόγω ομάδες, υποδεικνύοντας ότι σε αυτές θα μπορούσαν να συμμετάσχουν «υπάλληλοι οργάνων που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση» – ένας ορισμός που περιελάμβανε και το προσωπικό της Ευρωπόλ. Αναλυτικότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη συμμετοχή της Ευρωπόλ σε κοινές ομάδες έρευνας διατυπώθηκαν σε ένα πρωτόκολλο που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο.³ Αν και οι διατάξεις αυτού του πρωτοκόλλου προβλέπουν τη συμμετοχή του προσωπικού της Ευρωπόλ εν είδει «υποστήριξης», οι υπάλληλοι της Ευρωπόλ που συμμετέχουν σε κοινή ομάδα έρευνας ενσωματώνονται στην ιεραρχία της ομάδας και οι πληροφορίες της Ευρωπόλ διαβιβάζονται απευθείας μέσω των μελών της Ευρωπόλ που συμμετέχουν στην ομάδα. Επιπλέον, οι πληροφορίες που συλλέγονται από την ομάδα εισάγονται στις βάσεις δεδομένων της Ευρωπόλ.

Η ΚΕΑ αναγνωρίζει ότι μόλις επικυρωθεί το πρωτόκολλο για την τροποποίηση της σύμβασης Ευρωπόλ από τα κράτη μέλη, η Ευρωπόλ θα μπορεί να συμμετάσχει σε κοινές ομάδες έρευνας και να ανταλλάσσει πληροφορίες με άλλα μέλη μιας συγκεκριμένης ομάδας, χωρίς όμως αυτό να συνεπάγεται ότι οι ομάδες αυτές συγκαταλέγονται στις αρχές με τις οποίες είναι, επί του παρόντος, εξουσιοδοτημένη η Ευρωπόλ να ανταλλάσσει πληροφορίες. Σε περίπτωση, πάντως, που η συμμετοχή της Ευρωπόλ σε κοινή ομάδα έρευνας συνοδεύεται από τη σύσταση αρχείων δεδομένων προς ανάλυση στην Ευρωπόλ δημιουργείται μια κατάσταση ανάλογη αυτής που προέκυψε λόγω των ΕΣΚΜΥΕ, ειδικότερα εφόσον το πρωτόκολλο δεν προβλέπει τη θέσπιση νομικής βάσης για τη δημιουργία αρχείων δεδομένων προς ανάλυση εκτός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 10.

Η ΚΕΑ ζήτησε πληροφορίες σχετικά με το εάν η Ευρωπόλ είχε διαμορφώσει κάποια πολιτική σχετικά με το είδος της υποστήριξης που θα παρείχε στις κοινές ομάδες έρευνας. Συγκεκριμένα, η ΚΕΑ διατύπωσε ερωτήσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο σκοπεύει η Ευρωπόλ να διαθέσει τις υπηρεσίες ανάλυσης που προσφέρει.

² Απόφαση πλαίσιο του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002 σχετικά με τις κοινές ομάδες έρευνας

³ Πράξη του Συμβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 2002 για την κατάρτιση πρωτοκόλλου που τροποποιεί τη σύμβαση για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Ευρωπόλ)

Απ' ό,τι φαίνεται, η Ευρωπόλ βρίσκεται ακόμη στο στάδιο διερεύνησης των τρόπων με τους οποίους θα συνδράμει τις κοινές ομάδες έρευνας μόλις επικυρωθεί το πρωτόκολλο από όλα τα κράτη μέλη. Έως ότου να γίνει αυτό, η Ευρωπόλ δεν μπορεί παρά να επικουρεί τις κοινές ομάδες έρευνας σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της σύμβασης Ευρωπόλ. Η Ευρωπόλ έχει ενημερώσει την ΚΕΑ ότι η υποστήριξη που θα παράσχει στις κοινές ομάδες έρευνας κατά τη διάρκεια αυτής της ενδιάμεσης περιόδου θα περιορίζεται στην ανάλυση στοιχείων και πληροφοριών ασφαλείας σύμφωνα με τις διατάξεις της σύμβασης, στον εντοπισμό κενών πληροφόρησης, στη διάδοση αναλυτικών εκθέσεων αξιολόγησης αποσπασματικών πληροφοριών ασφαλείας και στον προσδιορισμό νέων σχεδίων κατόπιν ανάλυσης.

Η ΚΕΑ σκοπεύει να παρακολουθήσει την κατάσταση προκειμένου να διασφαλίσει τη συμμόρφωση προς τη σύμβαση Ευρωπόλ. Αυτό που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ο τρόπος με τον οποίο θα αντιληφθεί η Ευρωπόλ τον ρόλο της στις κοινές ομάδες έρευνας μόλις τροποποιηθεί η σύμβαση.

3. Σύσταση αρχείων δεδομένων προς ανάλυση

Κάθε φορά που η Ευρωπόλ επιθυμεί να συστήσει ένα νέο αρχείο δεδομένων προς ανάλυση σύμφωνα με το άρθρο 10 της σύμβασης Ευρωπόλ, πρέπει να συντάσσεται εντολή σύστασης του αρχείου. Στην εντολή αυτή θα πρέπει να προσδιορίζεται, μεταξύ άλλων, ο στόχος του αρχείου και οι κατηγορίες των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πρόκειται να τηρηθούν. Οι εντολές αυτές πρέπει να λαμβάνουν την έγκριση του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπόλ, το οποίο υποχρεούται να διαβιβάζει την εντολή στην ΚΕΑ προκειμένου αυτή να διατυπώνει σχόλια. Η πολιτική της ΚΕΑ είναι να γνωμοδοτεί σχετικά με κάθε «εντολή σύστασης αρχείου δεδομένων προς ανάλυση» που λαμβάνει.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου που κάλυψε η παρούσα έκθεση, η ΚΕΑ κατάρτισε γνωμοδοτήσεις σε εννέα περιπτώσεις εντολών σύστασης μεμονωμένων αρχείων δεδομένων προς ανάλυση. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων η ΚΕΑ δεν διατύπωσε σχόλια, αν και σε μία περίπτωση ζήτησε διευκρινίσεις σχετικά με ορισμένα σημεία και αμφισβήτησε τη συμπερίληψη αρκετών κατηγοριών δεδομένων στην εντολή σύστασης. Η Ευρωπόλ απάντησε αποσύροντας τα δεδομένα αυτά από την εντολή.

Επί του παρόντος, η Ευρωπόλ επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε δεκαεννέα μεμονωμένα αρχεία δεδομένων προς ανάλυση.

4. Συμφωνίες με τρίτα κράτη/οργανισμούς

Εάν η Ευρωπόλ επιθυμεί να διαβιβάσει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε κράτος εκτός ΕΕ, πρέπει πρώτα να συνάπτεται επίσημη συμφωνία μεταξύ της Ευρωπόλ και του εν λόγω κράτους. Πριν από τη σύναψη της συμφωνίας η Ευρωπόλ υποχρεούται να λαμβάνει τη γνωμοδότηση της ΚΕΑ.

Κατά τα τελευταία δύο έτη, η Ευρωπόλ σύναψε συμφωνίες με τα ακόλουθα τρίτα κράτη: Σλοβακική Δημοκρατία, Κύπρος, Λεττονία, Λιθουανία και Μάλτα (τα οποία έχουν ήδη ενταχθεί στην ΕΕ και δεν θεωρούνται πλέον τρίτα κράτη), Βουλγαρία και Ρουμανία. Για κάθε περίπτωση, η ΚΕΑ διατύπωσε ορισμένα γενικά σχόλια, αλλά κατέληξε ότι, όσον αφορούσε την προστασία δεδομένων, δεν υφίσταντο κωλύματα που να εμποδίζουν την Ευρωπόλ να οριστικοποιήσει τη συμφωνία.

Eurojust

Η Ευρωπόλ έχει επίσης συνάψει επίσημη συμφωνία με την Eurojust, την αρχή που είναι επιφορτισμένη με τη βελτίωση της δικαστικής συνεργασίας στην ΕΕ. Στην πρώτη της γνωμοδότηση σχετικά με το σχέδιο συμφωνίας μεταξύ Ευρωπόλ και Eurojust, η ΚΕΑ επεσήμανε ότι η απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση της Eurojust απαιτούσε από το Συμβούλιο να ζητήσει τη γνώμη της Κοινής Εποπτικής Αρχής της Eurojust πριν να εγκρίνει τη συμφωνία. Δεδομένου ότι, στην περίπτωση αυτή, η διαδικασία προέβλεπε τη συμμετοχή δύο εποπτικών αρχών, η ΚΕΑ της Ευρωπόλ διευκρίνισε ότι επιθυμούσε να λάβει υπόψη της τη γνώμη της ΚΕΑ της Eurojust στην υιοθέτηση της τελικής της θέσης. Εφόσον όμως η ΚΕΑ της Eurojust δεν είχε ακόμη αναλάβει καθήκοντα την εποχή της πρώτης γνωμοδότησης της ΚΕΑ της Ευρωπόλ (Μάιος 2003), η γνωμοδότηση αυτή έλαβε ισχύ προσωρινής γνωμοδότησης επί του σχεδίου συμφωνίας.

Στην προσωρινή της γνωμοδότηση, η ΚΕΑ επεσήμανε ότι ακόμη και μετά τη σύναψη της συμφωνίας, τα εθνικά μέλη του συλλογικού οργάνου της Eurojust είναι εξουσιοδοτημένα να λαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα από την Ευρωπόλ μόνο στο πλαίσιο του άρθρου 6 της απόφασης του Συμβουλίου για την ίδρυση της Eurojust, χωρίς να μπορούν να λαμβάνουν δεδομένα για άλλους σκοπούς. Η γνωμοδότηση πρότεινε επίσης τη τροποποίηση της συμφωνίας κατά τρόπο ώστε αυτή να προβλέπει την υποχρέωση τόσο της Ευρωπόλ όσο και της Eurojust να τηρούν οιοσδήποτε όρους αφορούν τη χρήση των δεδομένων που διαβιβάζονται στο πλαίσιο της συμφωνίας.

Όταν συστάθηκε η ΚΕΑ της Eurojust, ο πρόεδρος της συναντήθηκε με τον κ. Kalk, τον τότε πρόεδρο της ΚΕΑ της Ευρωπόλ, προκειμένου να συζητήσουν για τη συμφωνία. Τον Δεκέμβριο του 2003, η ΚΕΑ της Ευρωπόλ δήλωσε στη δεύτερη γνωμοδότησή της ότι δεν

υφίσταντο πλέον κωλύματα που να εμποδίζουν την οριστικοποίηση της συμφωνίας – υπό την επιφύλαξη ότι η ανταλλαγή δεδομένων δεν θα ξεκινούσε έως ότου εφαρμόσει η Eurojust συμπληρωματικά μέτρα για τη διασφάλιση της ασφάλειας των δεδομένων.

- ◆ Οι γνωμοδοτήσεις της ΚΕΑ σχετικά με όλες αυτές τις συμφωνίες διατίθενται στην ιστοθέση της ΚΕΑ στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://europoljsb.ue.eu.int>.

5. Δικαιώματα

Η σύμβαση Ευρωπόλ παραχωρεί στα άτομα έναν ορισμένο αριθμό δικαιωμάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 19 της σύμβασης, κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε οιοσδήποτε πληροφορίες διαθέτει η Ευρωπόλ για το άτομό του. Εάν διαπιστωθεί ότι οι πληροφορίες που αφορούν ένα άτομο είναι ανακριβείς, τότε αυτό μπορεί να ζητήσει από την Ευρωπόλ να διορθώσει ή να διαγράψει τις πληροφορίες αυτές.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπόλ, κατά το 2002 υποβλήθηκαν δέκα αιτήσεις πρόσβασης. Το 2003, οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν ήταν μόλις έξι, ενώ για το 2004 η Ευρωπόλ έχει λάβει μέχρι στιγμής δέκα αιτήσεις πρόσβασης (έως και τον Σεπτέμβριο).

Κάθε πρόσωπο δικαιούται να προσφεύγει στην ΚΕΑ προκειμένου να εξετασθεί το κατά πόσον η Ευρωπόλ προέβη σε ορθή και νόμιμη συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία και χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ΚΕΑ έχει λάβει μέχρι στιγμής δύο αιτήσεις αυτού του είδους – και κατόπιν των ελέγχων που διενεργήθηκαν διαπιστώθηκε ότι, σε αμφότερες τις υποθέσεις, η Ευρωπόλ είχε ενεργήσει στο πλαίσιο της σύμβασης Ευρωπόλ.

Μέρος Β – Διαχείριση της Κοινής Εποπτικής Αρχής

Κατά το διάστημα μεταξύ Νοεμβρίου 2002 και Οκτωβρίου 2004, η Κοινή Εποπτική Αρχή συνήλθε εννέα φορές. Η ΚΕΑ απαρτίζεται από εκπροσώπους των εθνικών αρχών προστασίας δεδομένων κάθε κράτους μέλους. Στην ιστοθέση της ΚΕΑ διατίθεται κατάσταση με τα ονόματα των μελών της.

Μία από τις προκλήσεις που αντιμετώπισε η ΚΕΑ ήταν η προετοιμασία για τη διεύρυνση της ΕΕ. Ταυτόχρονα την απασχόλησε το ζήτημα της αύξησης της διαφάνειάς της και της προσπελασιμότητάς της από το κοινό. Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με αμφότερες τις εξελίξεις παρατίθενται εν συντομία στη συνέχεια.

1. Προετοιμασία για τη διεύρυνση

Στη συνεδρίασή της τον Ιούνιο του 2003, η ΚΕΑ υποδέχτηκε νέους συναδέλφους από τις υπό ένταξη χώρες. Αν και η ένταξη των δέκα νέων κρατών είχε προβλεφθεί για το 2004, η ΚΕΑ προσκάλεσε εκπροσώπους των υπό ένταξη χωρών να συμμετάσχουν στη συγκεκριμένη καθώς και σε μελλοντικές συνεδριάσεις ως παρατηρητές, προκειμένου να τους παράσχει την ευκαιρία να εξοικειωθούν με τον τρόπο λειτουργίας της. Πριν από τη συνεδρίαση, διανεμήθηκε στους προσκεκλημένους ένα ερωτηματολόγιο που αποσκοπούσε στη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τη νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων στις υπό ένταξη χώρες, καθώς και με τον βαθμό εφαρμογής της νομοθεσίας αυτής όσον αφορά τις αστυνομικές αρχές.

Ιδιαίτερα ενθαρρυντική υπήρξε η διαπίστωση ότι οι αρχές προστασίας δεδομένων των υπό ένταξη κρατών κατέβαλλαν εντατικές προσπάθειες προκειμένου να συνάψουν σχέσεις εργασίας με τις αστυνομικές αρχές. Από τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου προέκυψε ότι, μεταξύ τους, οι διάφορες αρχές προστασίας δεδομένων πραγματοποιούσαν, μεταξύ άλλων, επιθεωρήσεις της επεξεργασίας δεδομένων από τις αστυνομικές αρχές, διενεργούσαν ελέγχους ασφαλείας, συγκαλούσαν συνεδριάσεις προκειμένου να συζητήσουν θέματα πολιτικής και παρείχαν κατάρτιση στις αστυνομικές αρχές σε θέματα προστασίας δεδομένων.

Η ΚΕΑ διοργάνωσε μια επίσκεψη των παρατηρητών στην Ευρωπόλ προκειμένου να σχηματίσουν μια εκ των έσω εικόνα των τρόπων με τους οποίους ασκεί η Ευρωπόλ τα διάφορα καθήκοντά της. Τον Οκτώβριο του 2003, αντιπροσωπείες πέντε υπό ένταξη κρατών πραγματοποίησαν μια διήμερη επίσκεψη στην έδρα της Ευρωπόλ στη Χάγη. Παρόντες ήταν και οι εκπρόσωποι των αρχών προστασίας δεδομένων της Ισλανδίας και της Νορβηγίας, οι οποίες συγκαταλέγονται στα τρίτα κράτη που έχουν το δικαίωμα να ανταλλάσσουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα με την Ευρωπόλ.

Αν και τα υπό ένταξη κράτη έγιναν μέλη της ΕΕ τον Μάιο του 2004, οι αντιπροσωπείες τους γίνονται πλήρη μέλη της ΚΕΑ αφής στιγμής αυτά προσχωρήσουν στη σύμβαση Ευρωπόλ, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούν τους όρους του άρθρου 46. Από την 1η Οκτωβρίου 2004, έγιναν πλήρη μέλη οι αντιπροσωπείες που εκπροσωπούν τις αρχές προστασίας δεδομένων της Κύπρου, της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Ουγγαρίας, της Λεττονίας, της Λιθουανίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

Ως μέλη της ΚΕΑ, οι νέοι αυτοί συνάδελφοι πρόκειται να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στη διευρυμένη ΕΕ.

2. Διαφάνεια

Η ΚΕΑ εκπληρώνει τα καθήκοντά της για λογαριασμό του κοινού, γεγονός που προσδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στη διαφάνεια τόσο της ΚΕΑ όσο και της διαδικασίας λήψης αποφάσεων που ακολουθεί.

Ο εσωτερικός κανονισμός της ΚΕΑ ορίζει ότι οιαδήποτε έγγραφα συντάσσονται από την ΚΕΑ είναι απόρρητα, εκτός εάν η ΚΕΑ αποφασίσει διαφορετικά. Επί του παρόντος, βρίσκεται σε εξέλιξη η τροποποίηση του εσωτερικού κανονισμού προκειμένου να ανατραπεί αυτή η αρχή. Όλα τα έγγραφα θα είναι προσβάσιμα για το κοινό, εκτός εάν κρίνεται ότι υπάρχει υπέρτερο δημόσιο συμφέρον έναντι της κοινοποίησης, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση που η κοινοποίηση ενός συγκεκριμένου εγγράφου θα μπορούσε να υπονομεύσει σημαντικά το έργο της Ευρώπης.

Το κοινό θα αποκτά πρόσβαση στα έγγραφα είτε απευθείας διά της ηλεκτρονικής οδού (στην ιστοθέση της ΚΕΑ) ή κατόπιν έγγραφης αίτησης. Για κάθε αίτηση πρόσβασης θα αξιολογείται εάν υπάρχουν λόγοι μη κοινοποίησης του εγγράφου. Σε περιπτώσεις όπου μέρος μόνο του εγγράφου υπόκειται σε εξαίρεση που απαγορεύει την κοινοποίησή του, το έγγραφο θα υποβάλλεται σε επεξεργασία και θα κοινοποιείται η επιμελημένη έκδοσή του.

Η ΚΕΑ σκοπεύει να δημοσιεύσει όλες τις νέες γνωμοδοτήσεις μαζί με τις αποφάσεις της επιτροπής προσφυγών στην ιστοθέση της που βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://europoljsb.ue.eu.int>.

Κεφάλαιο III

Επιτροπή προσφυγών

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες της Ευρώπης που αφορούν το άτομό του, καθώς και το δικαίωμα να ζητεί τον έλεγχο, τη διόρθωση ή τη διαγραφή των πληροφοριών αυτών. Εάν κάποιος πρόσωπο επιχειρήσει να ασκήσει ένα από αυτά τα δικαιώματα και δεν ικανοποιηθεί με την απάντηση της Ευρώπης στο αίτημά του, τότε μπορεί να καταθέσει προσφυγή στην επιτροπή προσφυγών της ΚΕΑ. Αν και τα μέλη της προέρχονται από την ΚΕΑ, η επιτροπή προσφυγών είναι ανεξάρτητη και αμερόληπτη, και δεν δεσμεύεται από τις υποδείξεις της ΚΕΑ. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από την επιτροπή προσφυγών είναι τελεσίδικες για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αν και η επιτροπή προσφυγών αποφάνθηκε για δύο μόνο υποθέσεις κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών, ο αριθμός των αιτήσεων προσφυγής έχει αυξηθεί και πλέον είναι αρκετές οι προσφυγές που κατατίθενται ενώπιον της επιτροπής. Δεδομένου ότι οι πολίτες αποκτούν όλο και μεγαλύτερη επίγνωση τόσο της ύπαρξης της Ευρώπης όσο και των δικαιωμάτων τους, μπορεί εύλογα να υποτεθεί ότι ο αριθμός των προσφυγών θα συνεχίσει να αυξάνεται. Συνεπεία όλων αυτών, η επιτροπή προσφυγών μερίμνησε για τη βελτίωση των διαδικασιών της προκειμένου να διασφαλίσει την ταχεία επεξεργασία των μελλοντικών προσφυγών.

Με αφορμή τις δύο υποθέσεις που παρατίθενται λεπτομερώς στη συνέχεια, ελήφθησαν αποφάσεις επί σημαντικών θεμάτων αρχής.

- ◆ Στην πρώτη υπόθεση, η επιτροπή προσφυγών αποφάσισε ότι η Ευρώπη πρέπει να εξετάζει κάθε αίτηση πρόσβασης κατά περίπτωση και όχι να εφαρμόζει γενική προσέγγιση.
- ◆ Στην δεύτερη υπόθεση, η επιτροπή προσφυγών αποφάσισε ότι η Ευρώπη πρέπει να απαντά στις αιτήσεις πρόσβασης στη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο αιτών, υπό την προϋπόθεση ότι αυτή είναι επίσημη γλώσσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Περίληψη της προσφυγής του κ. Υ

Ο κ. Υ επικοινωνήσε με την ολλανδική αρχή προστασίας δεδομένων προκειμένου να αιτηθεί πρόσβασης σε τυχόν πληροφορίες που διατηρούσε η Ευρώπη για το άτομό του. Η αίτηση προωθήθηκε στην Ευρώπη.

Στην απάντησή της η Ευρωπόλ κατέληγε ότι:

«Σύμφωνα με το άρθρο 19 της σύμβασης Ευρωπόλ και σε συνδυασμό με την ισχύουσα νομοθεσία των Κάτω Χωρών, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία επεξεργασία δεδομένων που σας αφορούν, στα οποία το υποκείμενο έχει δικαίωμα πρόσβασης σύμφωνα με το άρθρο 19 της σύμβασης Ευρωπόλ.»

Ο κ. Υ απάντησε καταθέτοντας προσφυγή ενώπιον της επιτροπής προσφυγών, διαμαρτυρόμενος για τη «μυστικότητα» που περιέβαλλε την απόφαση της Ευρωπόλ.

Στο άρθρο 19 παράγραφος 1 της σύμβασης Ευρωπόλ αναγνωρίζεται το δικαίωμα πρόσβασης κάθε ατόμου. Η έκταση του δικαιώματος δεν προσδιορίζεται, αλλά (σύμφωνα με το άρθρο 14 της σύμβασης Ευρωπόλ) το δικαίωμα πρέπει να θεωρείται ίδιο με αυτό που ορίζεται στο άρθρο 8 της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1981 σχετικά με την προστασία δεδομένων. Το δικαίωμα δίνει τη δυνατότητα στο άτομο να διαπιστώσει εάν διατηρούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν και, σε καταφατική περίπτωση, δικαιούται να του κοινοποιηθούν τα δεδομένα αυτά. Η προσφυγή του κυρίου Υ αφορά και τις δύο πτυχές του δικαιώματος πρόσβασης.

Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3, το δικαίωμα πρόσβασης ασκείται τηρουμένης της νομοθεσίας του κράτους μέλους ενώπιον του οποίου προβλήθηκε, που στην παρούσα υπόθεση είναι οι Κάτω Χώρες. Το άρθρο 19 παράγραφος 3 προβλέπει, επίσης, ότι όταν η νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση προβλέπει «ανακοίνωση σχετική προς τα δεδομένα» (με την οποία νοείται τόσο η ανακοίνωση εάν τα δεδομένα υφίστανται επεξεργασία όσο και η ανακοίνωση των δεδομένων αυτών), τότε η Ευρωπόλ υποχρεούται να αποκλείσει την ανακοίνωση εφόσον κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο: για την ενδεδειγμένη εκπλήρωση των καθηκόντων της Ευρωπόλ· για την προστασία της ασφάλειας και της δημόσιας τάξης· για την καταπολέμηση αξιόποινων πράξεων· ή για την προστασία των δικαιωμάτων τρίτων.

Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται από το ολλανδικό δίκαιο σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε αρχεία της αστυνομίας προσομοιάζουν, σε μεγάλο βαθμό, με αυτές που προβλέπονται στη σύμβαση Ευρωπόλ, και η επιτροπή προσφυγών έκρινε ότι οι διατάξεις τόσο της σύμβασης Ευρωπόλ όσο και του ολλανδικού δικαίου απαιτούν ότι για κάθε αίτηση πρόσβασης πρέπει να αξιολογείται το εάν είναι αναγκαίο να γίνει εξαίρεση από την πλήρη άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης. Εξαιρέσεις μπορούν να γίνονται μόνον εφόσον τα συμφέροντα της αστυνομίας ή τρίτων υπερτερούν των συμφερόντων του ατόμου που επιθυμεί να κάνει χρήση του δικαιώματος πρόσβασης που διαθέτει.

Προκειμένου να αιτιολογήσει το γεγονός ότι ούτε επιβεβαίωσε ούτε απέκλεισε τη διατήρηση δεδομένων σχετικά με το άτομο του κ.Υ, η Ευρωπόλ επικαλέστηκε το άρθρο

19 παράγραφος 4 της σύμβασης Ευρωπαϊκή. Το άρθρο αυτό προβλέπει ότι όταν ένα κράτος μέλος αντιτίθεται σε ανακοίνωση σχετική με τα δεδομένα, η Ευρωπαϊκή γνωστοποιεί στον αιτούντα ότι προέβη στη σχετική επαλήθευση χωρίς να του παράσχει ενδείξεις από τις οποίες μπορεί να αποκαλυφθεί αν ο αιτών είναι γνωστός ή όχι. Η Ευρωπαϊκή υποστήριξε ότι, προκειμένου να συμμορφωθεί προς αυτήν την υποχρέωση, δεν θα μπορούσε, επ' ουδενί, να ανακοινώσει ευθέως σε κάποιον ότι δεν διατηρούσε δεδομένα σχετικά με το άτομό του, δεδομένου ότι κάτι τέτοιο θα επέτρεπε σε άλλα μέρη να συγκρίνουν τις διαφορετικές απαντήσεις της και να διαπιστώσουν ότι η Ευρωπαϊκή διατηρούσε πληροφορίες γι' αυτά. Συνεπώς, τυχόν ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής προς τον κ. Υ ότι δεν διατηρούσε δεδομένα για το άτομό του θα ισοδυναμούσε, εμμέσως, με μη τήρηση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19 παράγραφος 4.

Η επιτροπή προσφυγών επεσήμανε ότι, αν και το άρθρο 19 παράγραφος 4 προβλέπει την υποχρέωση της Ευρωπαϊκής να λαμβάνει υπόψη της τις επιθυμίες των διαφόρων μερών που συμμετέχουν στην επεξεργασία των συγκεκριμένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι διατάξεις του δεν προβλέπουν τι ισχύει σε περιπτώσεις που δεν διατηρούνται δεδομένα. Ως εκ τούτου, η επιτροπή προσφυγών έκρινε ότι η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 19 παράγραφος 4 δεν μπορούσε να εκληφθεί ως υποχρέωση της Ευρωπαϊκής όπως αυτό συνέβη κατά την έννοια του άρθρου 19 παράγραφος 3. Οι αιτήσεις πρόσβασης σε περιπτώσεις όπου δεν υφίσταται επεξεργασία δεδομένων πρέπει πάντα να αξιολογούνται χωριστά και η Ευρωπαϊκή δεν διαθέτει την ευχέρεια να αποφαινεται επ' αυτών των αιτήσεων βασιζόμενη αποκλειστικά και μόνο σε μια υποχρέωση που ισχύει όταν υφίσταται επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Έχοντας λάβει υπόψη την απάντηση της Ευρωπαϊκής στην αίτηση πρόσβασης του κ. Υ, η επιτροπή προσφυγών κατέληξε ότι η απόφαση της Ευρωπαϊκής δεν είχε βασιστεί σε αξιολόγηση κατά περίπτωση και ότι, ως εκ τούτου, ερχόταν σε αντίθεση με το άρθρο 19 παράγραφος 3 της σύμβασης Ευρωπαϊκή. Η Ευρωπαϊκή θα έπρεπε να είχε τουλάχιστον ελέγξει εάν στη συγκεκριμένη υπόθεση ίσχυαν οι εξαιρέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 19 παράγραφος 3 της σύμβασης Ευρωπαϊκή. Εφόσον απουσίαζαν οι σχετικές ενδείξεις, ή έστω περιστάσεις που να συνηγορούν υπέρ ενός τέτοιου ενδεχομένου, η Ευρωπαϊκή δεν θα έπρεπε να είχε αρνηθεί την ανακοίνωση.

Η απόφαση της Ευρωπαϊκής κρίθηκε ως αντιβαίνουσα προς το εφαρμοστέο ολλανδικό δίκαιο και το άρθρο 19 παράγραφος 3 της σύμβασης Ευρωπαϊκή. Μετά από προσεκτική αξιολόγηση των διαθέσιμων πληροφοριών, η επιτροπή προσφυγών κατέληξε ότι στη συγκεκριμένη υπόθεση το άρθρο 19 παράγραφος 3 της σύμβασης Ευρωπαϊκή δεν δικαιολογούσε εξαίρεση από το δικαίωμα πρόσβασης και απεφάνθη, σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 7 της εν λόγω σύμβασης, ότι η Ευρωπαϊκή θα έπρεπε να είχε καταστήσει σαφές στον κ. Υ ότι δεν υπήρξε επεξεργασία δεδομένων περί του ατόμου του.

2. Περίληψη της προσφυγής του κ. Z

Κατόπιν αιτήσεώς του για πρόσβαση (μέσω της βελγικής αρχής προστασίας δεδομένων), ο κ. Z έλαβε από την Ευρωπόλ την ακόλουθη απάντηση:

«Σύμφωνα με τη διαδικασία που καθορίζεται στη Σύμβαση Ευρωπόλ και την ισχύουσα βελγική νομοθεσία, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι κατόπιν του αιτήματός σας πραγματοποιήθηκε επαλήθευση των αρχείων της Ευρωπόλ. Σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης Ευρωπόλ, σε συνδυασμό με την ισχύουσα βελγική νομοθεσία, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι δεν υπήρξε επεξεργασία δεδομένων περί του ατόμου σας στα οποία θα μπορούσατε να έχετε πρόσβαση σύμφωνα με το άρθρο 19 της Σύμβασης Ευρωπόλ.»

Ο κ. Z κατέθεσε προσφυγή ενώπιον της επιτροπής προσφυγών ενημερώνοντάς την ότι εφόσον είχε «επιλέξει την ολλανδική ως επίσημη γλώσσα», επιθυμούσε μετάφραση της απόφασης της Ευρωπόλ, η οποία του είχε διαβιβαστεί μόνο στην αγγλική γλώσσα. Η προσφυγή του κ. Z κρίθηκε παραδεκτή βάσει της ένστασής του ως προς το γεγονός ότι δεν είχε λάβει απάντηση στη γλώσσα του.

Η επιτροπή προσφυγών ζήτησε από την Ευρωπόλ να της εξηγήσει τον λόγο για τον οποίο η αγγλική ήταν η μόνη γλώσσα στην οποία διατυπώθηκε η απάντησή της προς τις επιστολές του κ. Z, παρά το γεγονός ότι αυτές ήταν εξ' ολοκλήρου συντεταγμένες στην ολλανδική γλώσσα.

Η Ευρωπόλ ενημέρωσε την επιτροπή ότι σύμφωνα με τη συνήθη διαδικασία οι απαντήσεις σε αιτήσεις σχετιζόμενες με το άρθρο 19 δίδονται στην αγγλική γλώσσα, εκτός εάν ο αιτών είχε προηγουμένως δηλώσει ότι επιθυμούσε να λάβει απάντηση στη γλώσσα του, οπότε η Ευρωπόλ θα προσπαθούσε να ικανοποιήσει το αίτημά του υπό την προϋπόθεση ότι κάτι τέτοιο δεν θα απαιτούσε δυσανάλογη προσπάθεια. Η Ευρωπόλ υποστήριξε ότι η επιτροπή προσφυγών ήταν εκείνη που την ενημέρωσε για πρώτη φορά σχετικά με την επιθυμία του κ. Z να λάβει την απάντησή της στην αίτησή του για πρόσβαση μεταφρασμένη στην ολλανδική γλώσσα.

Η σύμβαση Ευρωπόλ δεν προβλέπει συγκεκριμένο γλωσσικό καθεστώς για την Ευρωπόλ. Παρά ταύτα, σύμφωνα με το άρθρο 14 της σύμβασης, το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες που διαθέτει η Ευρωπόλ πρέπει να θεωρείται ίδιο με αυτό που ορίζεται στο άρθρο 8 της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1981 σχετικά με την προστασία δεδομένων. Σύμφωνα με αυτό, κάθε πρόσωπο δικαιούται να λαμβάνει επιβεβαίωση της ύπαρξης ή όχι αυτοματοποιημένων αρχείων στα οποία είναι αποθηκευμένα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, και εάν ισχύει η πρώτη περίπτωση, δικαιούται να λαμβάνει κοινοποίηση των δεδομένων αυτών «σε κατανοητή μορφή». Η επιτροπή προσφυγών εξέφρασε την άποψη ότι η γλώσσα στην οποία παρασχέθηκαν οι πληροφορίες

αποτελούσε παράμετρο η οποία έπρεπε να συνυπολογιστεί στην εξακρίβωση του εάν μια απάντηση θα μπορούσε να θεωρηθεί κατανοητή ή όχι.

Έχοντας λάβει υπόψη τη θέση της Ευρώπης, ως κοινοτικού οργανισμού στον οποίο συμμετέχουν ενεργά οι αρχές επιβολής του νόμου κάθε κράτους μέλους, η επιτροπή προσφυγών διατύπωσε την άποψη ότι ο κανόνας που θα εφαρμόζει η Ευρώπη κατά την επεξεργασία αιτήσεων για πρόσβαση δυνάμει του άρθρου 19 της σύμβασης Ευρώπη θα πρέπει να είναι παρεμφερής αυτού που προβλέπεται στο άρθρο 21 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σύμφωνα με αυτόν, εάν ένα άτομο επικοινωνεί εγγράφως με ορισμένους κοινοτικούς οργανισμούς σε οποιαδήποτε από τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ, τότε το άτομο αυτό μπορεί να αναμένει να λάβει απάντηση στην ίδια γλώσσα.

Η επιτροπή προσφυγών αποφάσισε ότι η απάντηση της Ευρώπης στην αίτηση πρόσβασης του κ. Ζ δεν τηρούσε τις αρχές του άρθρου 8 της σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1981: η Ευρώπη θα έπρεπε να είχε ανακοινώσει την απόφασή της στον κ. Ζ στην ίδια γλώσσα που είχε χρησιμοποιήσει αυτός, παρότι ο τελευταίος δεν είχε εκφράσει συγκεκριμένα το σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι η ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης εξυπηρετεί τη διασφάλιση της νόμιμης διατήρησης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η Ευρώπη υποχρεούται να απαντά στους αιτούντες στη γλώσσα τους – υπό την προϋπόθεση ότι αυτή είναι επίσημη γλώσσα της ΕΕ.

Καταλήγοντας, η επιτροπή επεσήμανε ότι, εφόσον η Ευρώπη διαβίβασε επακολούθως στον κ. Ζ την ολλανδική μετάφραση της αρχικής απόφασης, η συγκεκριμένη υπόθεση δεν απαιτούσε την πραγματοποίηση περαιτέρω ενεργειών. Η επιτροπή προσφυγών έχει γνώση του γεγονότος ότι έκτοτε η Ευρώπη έχει επικαιροποιήσει τις διαδικασίες της και πλέον απαντά στις αιτήσεις πρόσβασης στην γλώσσα που χρησιμοποιείται από τον αιτούντα.

- ◆ Όλες οι αποφάσεις της επιτροπής προσφυγών, σε συνδυασμό με πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα που προβλέπονται στη σύμβαση Ευρώπη, διατίθενται στην ιστοθέση της ΚΕΑ στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://europoljsb.ue.eu.int>

Κεφάλαιο IV

Τα τελευταία δύο έτη

Το εισαγωγικό κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο προσέγγισε η ΚΕΑ τις δύο διαφορετικές καταστάσεις που δημιουργήθηκαν όταν κλήθηκε η ΕΕ να εγκύψει στο ζήτημα της ασφάλειάς της.

Ερχόμενη αντιμέτωπη με τις καταστάσεις αυτές, η ΚΕΑ υιοθέτησε μια πραγματιστική προσέγγιση. Η γνωμοδότησή της σχετικά με τη συμφωνία μεταξύ Ευρωπόλ και ΗΠΑ, στην οποία αναγνώρισε την ανάγκη για βελτίωση της συνεργασίας, έχει δεχθεί κριτικές από ορισμένες πλευρές. Παρ' όλα αυτά, η ΚΕΑ εμμένει στη δέσμευσή της για παρακολούθηση της συμφωνίας προκειμένου να διασφαλίσει τη συμμόρφωση προς τις διατάξεις αυτής.

Όσον αφορά την πρόταση για τροποποίηση της σύμβασης Ευρωπόλ, η ΚΕΑ ανέπτυξε μια προενεργό προσέγγιση. Η πρόταση αυτή καθεαυτή αντανακλά την άποψη της ΚΕΑ ότι οι διατάξεις της σύμβασης Ευρωπόλ σχετικά με την προστασία δεδομένων δεν έχουν ως στόχο να παρακωλύσουν το έργο της Ευρωπόλ, αλλά να διασφαλίσουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ατόμου στο πλαίσιο της εκπλήρωσης των νόμιμων καθηκόντων της Ευρωπόλ.

Αν και η προσθήκη των νέων συναδέλφων που προέρχονται από τα δέκα νέα κράτη μέλη επέφερε σημαντικές αλλαγές στην ΚΕΑ ως οργανισμό, η διεύρυνση απεδείχθη επιτυχής και πλέον η ΚΕΑ επωφελείται της συνδυασμένης εμπειρίας των νέων της μελών.

Η ΚΕΑ συνεχίζει να επιτελεί το εποπτικό της έργο, εξετάζοντας όλες τις συμφωνίες που έχει συνάψει η Ευρωπόλ με τρίτα κράτη και οργανισμούς και ελέγχοντας τις εντολές σύστασης αρχείων δεδομένων προς ανάλυση – η ΚΕΑ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις επιθεωρήσεις που διενεργεί στην Ευρωπόλ, καθώς αυτές παρέχουν στην ομάδα επιθεώρησης μια απτή επαφή με το έργο της Ευρωπόλ καθώς και μια άμεση εμπειρία του πώς εφαρμόζονται στην πράξη οι γραπτές διαδικασίες που διασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων. Η ΚΕΑ θεωρεί ότι το προσωπικό της Ευρωπόλ υπήρξε ιδιαίτερα συνεργάσιμο κατά τη διάρκεια αυτών των επιθεωρήσεων – ενώ από τη συνέχεια που δόθηκε στις επιθεωρήσεις προέκυψε ότι η Ευρωπόλ δίνει προτεραιότητα στην εφαρμογή των συστάσεων της ΚΕΑ.

Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών, η ΚΕΑ προσπάθησε να ακολουθήσει μια εποικοδομητική προσέγγιση, μεριμνώντας παράλληλα για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω της εξασφάλισης διασφαλίσεων.

Το μέλλον

Κατά τα τελευταία δύο χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει βρεθεί αρκετές φορές στο επίκεντρο των εξελίξεων, ενώ υπάρχουν ενδείξεις ότι ο ρόλος της θα συνεχίσει να εξελίσσεται. Η δημιουργία κοινών ομάδων έρευνας, για παράδειγμα, υποδηλώνει ότι η φύση των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης τείνει να γίνει ολοένα και πιο επιχειρησιακή.

Ταυτόχρονα, οι εξελίξεις σε άλλους τομείς – ειδικότερα τα σχέδια για ένα σύστημα πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς – συνηγορούν υπέρ μιας πιθανής διαλειτουργικότητας των κοινοτικών συστημάτων πληροφοριών με παρεμφερείς σκοπούς. Τα σχέδια αυτά πρέπει να αποτελούν αντικείμενο προσεκτικής προσέγγισης, ειδικότερα δε εφόσον υπάρχει η εμπειρία των προβλημάτων που προέκυψαν κατά την ανάπτυξη του συστήματος πληροφοριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, τυχόν ενέργειες προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να έπονται μιας αξιολόγησης του αντίκτυπου στην ιδιωτική ζωή, μέσω της οποίας θα εκτιμώνται οι πιθανές επιπτώσεις στα δικαιώματα του ατόμου.

Οι διασφαλίσεις προστασίας των δεδομένων πρέπει να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις, ενώ ιδιαίτερα σημαντική είναι και η διασφάλιση μιας αποτελεσματικής εποπτείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης – καθώς και των λοιπών κοινοτικών συστημάτων πληροφοριών. Από την πλευρά της, η ΚΕΑ έχει προβεί σε ενέργειες για τη βελτίωση της συνεργασίας με άλλες αρχές προστασίας δεδομένων, σε μια προσπάθεια να υπερκεράσει τις μάλλον ανελαστικές ρυθμίσεις που διέπουν την εποπτεία της προστασίας δεδομένων σε κοινοτικό επίπεδο. Η ΚΕΑ είναι πρόθυμη να συμμετάσχει σε οποιαδήποτε συζήτηση σχετικά με τους τρόπους βελτίωσης των ρυθμίσεων αυτών.

Υπάρχει επίσης το ευρύτερο ζήτημα του κοινοβουλευτικού ελέγχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2002, η Επιτροπή συνήγαγε το συμπέρασμα ότι οι υφιστάμενοι έλεγχοι για την εποπτεία του έργου της Ευρωπαϊκής Ένωσης – οι οποίοι διενεργούνται από τα εθνικά κοινοβούλια, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων, την ΚΕΑ και το διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – δεν ήταν «ανεπαρκείς». Επισημάνθηκε, ωστόσο, ότι ο έμμεσος και κατακερματισμένος τρόπος με τον οποίο ασκείται η πλειοψηφία αυτών των ελέγχων προκαλεί το γενικό συναίσθημα ότι οι έλεγχοι αυτοί «πρέπει να χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη σαφήνεια και διαφάνεια».⁴

Αν και τα θέματα αυτά δεν εμπίπτουν στην εντολή της ΚΕΑ, είναι, ωστόσο, προφανές ότι ο έλεγχος του έργου της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να προσαρμοστεί στην ολοένα και πιο επιχειρησιακή φύση των καθηκόντων της.

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο – Δημοκρατικός έλεγχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης 26 Φεβρουαρίου 2002 (COM (2002) 95 τελικό)

Στόχοι για τα δύο προσεχή έτη

Κατά τη διάρκεια των δύο προσεχών ετών η ΚΕΑ θα προσπαθήσει:

- ◆ να διενεργεί ετήσιες επιθεωρήσεις της Ευρωπόλ με ειδικότερη έμφαση στην εφαρμογή του συστήματος πληροφοριών της Ευρωπόλ.
- ◆ να ενισχύσει το κύρος της στους κόλπους των κοινοτικών θεσμικών οργάνων προκειμένου να διασφαλίσει τη συμπερίληψη της προβληματικής σχετικά με την προστασία δεδομένων στη χάραξη των νέων πρωτοβουλιών που προβλέπουν τη συμμετοχή της Ευρωπόλ. Ειδικότερα, η ΚΕΑ σκοπεύει να προτείνει την πραγματοποίηση τακτικότερων επαφών με την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.
- ◆ να συνεργαστεί με τους νέους συναδέλφους από τις υπό ένταξη χώρες, συνδράμοντάς τους στην προσπάθειά τους να ενημερώσουν τις εθνικές αστυνομικές αρχές σχετικά με τις διατάξεις της σύμβασης Ευρωπόλ για την προστασία δεδομένων.
- ◆ να συνεργαστεί με τις ομόλογές της αρχές και την ευρύτερη κοινότητα προστασίας δεδομένων προκειμένου να προβάλλει μια συνεκτική και εποικοδομητική απάντηση στις νέες πρωτοβουλίες που προβλέπουν τη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς της επιβολής του νόμου.
- ◆ να ευαισθητοποιήσει το κοινό όσον αφορά τα δικαιώματα που εκχωρούνται στα άτομα από τη σύμβαση Ευρωπόλ και,
- ◆ να συνεχίσει να ελέγχει τις εντολές σύστασης αρχείων δεδομένων προς ανάλυση καθώς και τις συμφωνίες ανταλλαγής δεδομένων με τρίτα κράτη και οργανισμούς.

